

i

København

p.t. København.

HEMMELIGT

Notits.Eksemplar nr. 3 af
i alt 8 eksemplarer

Samlingsnr. 5

Ministerpræsident Bulgariens
brev af 28. marts 1957 til
stats- og udenrigsministeren.

Spørgsmålet om formålet med Bulgariens brev må besvares med, at det i første række er et led i Sovjetunionens bestræbelser for at svække sammenholdet i Vesten og et forsøg på ved grove trusler at skremme Danmark fra fortsat medlemskab af NATO. Fra sovjetisk side er det ofte udtalt, at man gerne ser Danmark indgå i rækken af neutrale lande i Europa. Der er imidlertid muligvis også tale om forsøg på at påvirke stemningen i selve Sovjetfolket til fortsat "årvågenhed" over for trusler fra imperialister, hvorved de store udgifter til forsvaret og sværindustrien nødvendiggøres; sådanne bestræbelser er i den senere tid blevet udfoldet mangfoldige gange, måske for at aflede folkets opmærksomhed fra de meget utilfredsstillende forhold, der, uanset utvivlsom fremgang, stadig hærker i folkets daglige liv, navnlig boligforholdene.

Samtidig bør man ikke se bort fra, at sovjetlederne nærer en virkelig frygt for et angreb fra NATO, og at de i den seneste tid er blevet stærkt opskræmt af udsigterne til, at lande, der ligger nær Sovjetunionens grænser, bliver udstyret med atomvåben; dette gælder navnlig Tyskland. Der er næppe tvivl om, at det fra sovjetisk side

ofte proklamerede fredsenrke er egte nok, for så vidt som Sovjetunionen ikke har til hensigt at nå sine verdenspolitiske mål ved hjælp af krig. De sovjetiske leders utvivlsomme frygt for et militært angreb fra NATO må tages i betragtning ved bedømmelsen af de skridt, de foretager sig i international politik. Hvad forholdet til de nordiske lande angår, er jeg til trods for den aggressive tone i Bulganiens to breve fremdeles tilbøjelig til at mene, at den sovjetiske regering har et virkeligt ønske om at oprette gode relationer med disse lande, ikke som følge af særlig venskabelige følelser, men for at kunne opvise venner uden for satellitlandenes kreds og som led i sin verdenspolitik, der principalt er rettet mod De Forenede Stater, og som umiddelbart tilstreber en opløsning af NATO. Det kan siges, at de metoder, der fra sovjetisk side anvendes for at opnå et godt forhold til de nordiske lande - mere eller mindre egte venskabsforsikringer efterfulgt af brutale trusler - ikke er egnede til at føre til det ønskede mål; en sådan blanding af venlighed og "styrke" mener jeg formodentlig at gøre indtryk på det sovjetiske folk, men en forklaring er måske også, at kommunisterne som følge af deres lange afsondrethed fra den vestlige verden ikke er i stand til at bedømme, hvordan deres ytringer og skriftlige meddelelser virker på folk i de frie lande.

Bulganiens heromhandlede brev ligger i hovedsagen på samme linie som brevet til den norske statsminister, idet der i begge breve trues med senderknusende modangreb, hvis der fra disse landes territorier iværksettes en NATO-aggression mod Sovjetunionen. De herom anvendte udtryk må formentlig forstås således, at en blot bemanning af de

forberedte baser eller opstilling på disse af atomvåben ikke vil udløse en sovjetisk militær aktion med atomvåben. Helt sikkert er dette dog ikke, og det ville være hensigtsmæssigt, om man kunne få klarlagt, hvad Sovjetregeringen forstår ved udtrykket: aggression. Det kan være vanskeligt nok at få denne sag klarlagt, og forsøget bør måske ikke ske i svarbrevet; det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på det heromtalte moment.

Sovjetunionen ønsker utvivlsomt fred og vil kun stærkt provokeret selv påbegynde en krig. Herimod kan ikke anføres eksemplet fra Ungarn, idet der her var tale om forsvaret af det kommunistiske imperium, som uden Sovjetunionens indgriben stod i åbenlys fare for at gå i opløsning. Derved være ikke sagt, at Sovjetunionen under ingen omstændigheder vil gå i krig også af andre grunde; skulle der eksempelvis opstå alvorlige uroligheder i Østtyskland med indgriben fra Vesttyskland, er faren for en sovjetisk aktion mod sidstnævnte land overhængende med alle de følger, dette kan få for den vestlige verden. Allerede en alvorlig opstand i Polen - som ganske vist vil blive slået ned med den største hensynsleshed - kan blive farlig, da den let vil kunne brede sig til Østtyskland. Det er derfor måske værd at overveje, om det ikke vil være i Vestens interesse at forebygge muligheden for en polsk opstand ved gennem omfattende økonomisk hjælp til Polen at søge risikoen for en sådan opstand begrænset.

Hvad angår svaret på Bulgariens brev bør det i videst mulig grad være affattet således, at det ikke støder russernes stolthed - og mindreværdskomplekser -, hvilket ikke er ensbetydende med, at svaret ikke skal være

fast. Man bør derfor gøre brevet tilpas langt og gå ind på de fra sovjetisk side fremførte betragtninger. Grundtænset må være som hidtil at påpege NATO's karakter af en defensiv organisation, men det vil herudover være ønskeligt at understrege Danmarks ønske om at have venskabelige relationer med Sovjetunionen; hvis der i så henseende kan stilles eller blot antydes konkrete forslag om dansk-sovjetisk samvirken, måske på længere sigt, f.eks. på det videnskabelige og kulturelle område, vil dette sikkert være velkomment for russerne. Hovedsagen må dog blive et forsøg på at overbevise Sovjetregeringen om, at Sovjetunionen ikke er truet af nogen NATO-aggression fra dansk territorium. Det vil et sådant forsøg ikke være at gennemføre, og i så henseende frembyder Grønland et særligt problem, da det nok kan have sine vanskeligheder at godtgøre en påstand om, at det faktisk er Danmark og ikke USA, der bestemmer over de militære installationer på øen.

I svaret må anstændigvis påstanden om, at den engelsk-fransk-israelske invasion i Egypten var en aggression, og at folkeopstanden i Ungarn var en fascistisk omrevolution, tilbagevises. Hvor skarpt dette skal gøres, kan diskuteres; en utvetydig udtalelse om Danmarks syn på karakteren af begivenhederne i Ungarn - som jo er Sovjetunionen bekendt - vil neppe gøre skade og vil måske være ønskelig af hensyn til det indtryk, svaret vil gøre i den frie verden. En henvisning til, at internationale konflikter efter Danmarks opfattelse altid bør ordnes under medvirken af F.N., hvilket interventionen i Egypten også blev, synes at ville være velanbragt.

Brevet til den danske statsminister forekommer noget hårdere i tonen end det til statsminister Gensh. Det kan være tvivlsomt, hvad der begrundet denne forskel. Muligvis er grunden den, at Danmark som vogter af kulturs strategisk har større interesse for Sovjetunionen end Norge, og måske mener Sovjetregeringen ved en mere ubehagelig tone at kunne opnå mere fra Danmark end fra Norge.

Den 3. april 1957.